

ABONAMENTUL: Pe un an . . . 24 Gor. Pe o jum. de an 12 " Pe trei luni. . . 6 "

GAZETA TRANSILVANIEI

REDACTIA SI ADMINISTRATIA Targul Inului Nr. 20.

NUMERATILE se primesc la administratia. Pretul dupa tariful si livrabil.

Manuscrisele nu se inapoiază.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

TELEFON N. 226.

„Nu ne lăsam limba!“

Era pe la sfârşitul unei August anul trecut. Agitația produsă de proiectata înființare a episcopiei gr. cat. maghiare de Hajdudorog ajunse la culme. Fruntașii neamului și poporul, adunați la impozanta întrunire națională din Ileana-mare, ridicase protest unanim față de atacul îndreptat în contra bisericii gr. cat. române, atac considerat de cel mai barbar atentat în contra ființei etnice a națiunii române din Transilvania și Ungaria precum și împotriva libertății religioase și confesionale, asigurată chiar prin legi fundamentale ale țării și bisericii“.

Din satele și cătunele sătmărene, desembrate pentru a fi încorporate noiei episcopii, soseau strigăte amărâte după ajutor. Fruntașii neamului, dând ascultare acestor chemări, s'au dus la fața locului și au în-ugurat acea serie înalțătoare de întruniri, care ne-a dat cea mai grăitoare dovadă despre puterea conștiinței naționale, care a zăcut atâta timp latentă în sufletele țărănilor amărâți, izbucnind de-odată cu cea mai elementară forță la încercarea de-ai înstreina de la biserică lor strămoșească.

Era la adunarea din comuna Odorău. Preoți și popor în număr mare. Vorbiseră d-nii G. Pop de Băsești, D. T. Mihali și venise rândul de-a vorbi părintelui Dr. V. Lucaci. Primpretorele Helmezy, scos din sărite de atâta vorbă românească care electrizase mulțimea, opri pe orator și-i ceru să vorbească în limba statului.

„Să auzim! Să trăiască părintele Lukács!“ Primpretorele insistă pe lângă cererea sa. Spiritele se aprind... discuții vehemente cu pretorul, tâlmăcicul. Poporul vociferază. Se aproprie ochi de ochi, pept de pept. Vinele tâmplilor se îngroașă... privirile se încruntă. Părintele Lucaci vrea cu ori ce preț să vorbească. Pretorul îl somează din nou. Poporul stă ca pe jar. Gen larmii primesc ordin să „facă liniște“... și atunci izbucnește cu furie elementară din sute de suflete chinuite strigătul:

Nu ne lăsam limba! O vom apăra cu prețul sângelui nostru!

Sânge n'a curs, căci pretorele consternat de atitudinea hotărâtă a poporului, și-a revocat ordinul și adunarea agitată și-a putut încheia lucrările, cari au culminat în cel mai energic protest în contra episcopiei de Hajdudorog, în contra renunțării forțate la drepturile limbei strămoșești.

De-atunci s'au scurs aproape nouă luni de zile. Adunările și protestele poporului și ale preoțimeii, intervențiile și protestele deputaților și ale episcopatului gr. cat. român au răsunat în pustiu și noua episcopie a luat ființă, iar zilele trecute reprezentantul ei, vicarul Iaczkovici, și-a început primul turneu prin comunele rupte dela sânul bisericii străbune. Esperiele trecutului recent, strigătul înăbușit eșit din inimile lucileștale ale țărănilor sătmăreni au fost din nou desconsiderate!

Stăpânitorii zilei și capul bisericii catolice, nesocotind protestele unanime ale celor încorporați contra voinței lor unei biserici străine de limba și datinele străbune, au crezut din nou că toate svârcolirile sunt un fel de foc de artificii, că nu poporul ci cunoscuții „popi valahi“ vreau să stănjenească politica de „maghiarizare“. Acești atotputernici ignoranți au crezut, că totul se poate face dela masa verde și de cătră bajonetele gendarmărești conduse de satrapii cercurilor administrative. Au uitat cu totul, că un popor trăiește în limba sa și că mai cu seamă poporul românesc ține mai mult la limbă decât chiar la viața sa.

Deși ar fi avut atâtea prilejuri să se convingă tocmai de contrariul, deși ar fi putut să-și reamintescă decursul și rezoluțiile adunărilor agitate din anul trecut de la Sănișlău, Vezend, Dengheleag, Someș, Odorău etc., în care a răsunat strigătul esasperat: Nu ne lăsam limba! Mai bine moartea! — ei au continuat politica strășului și au trimis pe reprezentantul noiei episcopii în comunele aduse la marginea disperării...

Că poporenii amărâți au tras

clopotele într-o dungă, că au hui-duit pe vicarul strein de lege și limbă și că s-au opus chiar forței armate — nu ne mai prinde mirarea. Ceea-ce ne a surprins este, că nu s-a repetat în Mofținul-mic baia sângeroasă din orașul slovac Rosenberg, când, la ordinul episcopului urgisit Parvy a fost delăturat preotul Hlinka, idolul neamului slovac, din fruntea parohiei sale și s-a făcut încercarea nenorocita de-a sfîți biserica slovacă prin preoți streini urgisiți. Probabil că în momentul, când poporul din Mofținul-mic s-a opus gendarmilor, vicarul Iaczkovici își va fi adus aminte de sângele-victimelor nevino-vate slovace din Rosenberg, care în loc să descurajeze poporul slovac în lupta sa pentru limbă, i-a servit ca un nou isvor și indemn pentru continuarea unei lupte și mai îndârjite... Și în momentele acele de-o extremă agitație vicarul a inter-venit să nu se facă uz de arme.

În schimb însă temnița din Sătmăr geme astăzi de credincioși români. Cei „vinovați“ sunt escortați în miez de noapte în fața procuraturii, care vrea cu ori-ce preț să descopere cel mai nou „atentat“ în contra ideii de stat maghiar, deși totul ce s-a petrecut nu este altceva decât efectul firesc, pe care l-a produs noua episcopie străină în mijlocul credincioșilor alipiți, contra voinței lor, acestei episcopii urgisite.

Aci nu mai poate fi vorba de „agitatori“ de „popi valahi fanatizați“ și de alți cai verzi pe păreți ci de izbucnirea formidabilă a conștiinței naționale în poporul nostru sătmărean, care prin înstreinarea forțată dela biserică sa străbună și-a văzut amenințată limba sa națională. Detentorii de azi ai puterii de stat și Papa dela Roma trebuie să se convingă odată, că credința poporului nostru, ori unde s-ar afla el, este similară cu concepția naționalității sale. Te-ai atins de biserică sa străbună, te-ai atins de limba sa națională, pe care nici mort nu o lasă!

Cazul dela Mofținul-mic și atitudinea rezolută a celorlalte comune sătmărene trebuie să deschidă odată ochii chiar și celor mai orbiți, că poporul nostru nu

mai este o masă inertă, ci s'a trezit la deplina sa conștiință națională manifestându-se în mod chiar și mai radical decât conducătorii săi firești. Povestea despre „agitatori valahi“ și despre lipsa de „unitate între popor și intelectuali săi“ trebuie să dispară și va dispărea, căci iată poporul sătmărean, cel atât de mult desconsiderat și neglijat în trecut, se manifestă ca un factor conștient, de care trebuie să se țină cont!

Evenimentele din comunele sătmărene vor deschide poate în ceasul din urmă ochii celor ce încă tot se mai prefac, că nu văd și că nu aud! De n-ar veni numai această recunoaștere a realității, — prea târziu!

Urcarea contingentului. »N. Fr. Presse« în numărul său de Duminică scrie, că delegațiunile au fost amânate pe toamnă, ca până atunci să se poată pregăti urcarea contingentului armatei. Despre urcare se discută în cercurile competente și mergerea ministrului de honvezit Hazai la Viena stă în legătură cu aceasta. Hazai a fost încredințat de guvernul ungar a se informa asupra modalităților de urcare a contingentului. Când se vor prezenta proiectele aceste în parlament, nu este decis încă. Poate la toamnă, poate mai târziu. În cazul prim recrutarea în anul viitor se va face pe baza contingentului urcat.

Opreliște. Adunarea generală a partidului republican din Ungaria, convocată pe Duminică la Macău, a fost oprită de poliție. Ordinul de opreliște a fost apelat. Să anunțăm, că la adunare erau să ia parte la o mie de oameni, toți cu sentimente republicane.

Diferendul bulgaro-român. Zi-arul bulgar semioficios »Mir«, vorbind despre chestiunile ce trebuiesc regulate după războiu, scrie între altele:

Diferendul româno-bulgar este în mâinile puterilor. Noi nu suntem obligați a primi orice soluțiune. Comptăm însă pe justiția marilor puteri ca și pe prudența vecinei noastre România, cu care am întreținut și dorim să întreținem cele mai bune raporturi, și credem că diferendul va primi o soluțiune satisfăcătoare pentru ambele țări în scurtă vreme.

Catarina Doamna Noastră.

De Dr. Valer Moldovan.

II.

Asupra celor scrise de d-l Erdélyi Victor am început să fiu cu o deosebită luare aminte în urma unor studii și glose foarte cutate făcute asupra chestiunii române în coloanele revistei »XX Század«.

M'a interesat cu deosebire teza dânsului enunțată cu un curaj care-i face onoare și în care ridică acuza directă în potriua guvernului țării, »că privesc indiferente ba promovează chiar ruinarea economică a românimeii, adică a douăzeci de procente a cetățenilor ungari«.

Acuză și administrația și justiția noastră, care ar face onoare și seminițiilor din Macedonia și înaintea cărora valahul e cu adevărat: vogelfrei. Punctul predilect din care privește d-l Erdélyi chestiunea română rămâne cu toate aceste problemă economică. E ceva din influența școlii filozofice a materializmului istoric, care se caracterizează tocmai prin o atenție și importanță adeseori eronată ce i se dă substratului economic al evoluției istorice.

Urmând acestui indemn va fi ajuns la convingerea, că nu există un teren mai vast de studii, decât istoria plină de suferințe a unui petec din întreaga parte de țară locuită de Români, anume a ținutului bogat în aur și alte metale dintre Brad, Zlatna și Roșia și în legătură cu aceasta a munților Apuseni peste tot, leagănul atâtor mișcări revoluționare.

D-l Erdélyi a făcut și mai înainte vreme studii istorice asupra băieșitului din Ardeal, pe cari le-a publicat în revista de specialitate »Bányászati és Kohászati Lapok«.

Stărnit odată interesul istoricului, în vara trecută a cutreerat în persoană aproape întreg ținutul acesta scrutând după date și amintiri referitor la persoana atât de interesantă și de mitică a Catarinei Varga sau cum a numit-o poporul din munți: a »Doamnei noastre«.

În câteva trăsături de condeiu, marcante, ni se prezintă istoria acestor ținuturi începând dela epoca de aur dela »Dacia Felix«, prin întunerecul evului mediu până'n zilele noastre. Ne dă o scurtă, dar obiectivă descriere a

Spiritismul.

de M. Strajan. (Fine).

Schopenhauer a scris un interesant tratat »Despre vederea spiritelor și a fenomenelor în legătură cu aceasta«. Aci el spune, ca o ipoteză, teoria sa despre visuri și celelalte fenomene analoage. Dar aceste vederi la depărtare, în spațiu și timp, în trecut și viitor, cu ochii sufletului, iar nu cu ai corpului, cum și acțiunea la depărtare, în magie sau vrajă, Schopenhauer le explică din firea intimă a omului și din influența voinței lui asupra altora, cum vedem astăzi adeseori în fenomenele hipnotice, reproduse înaintea ochilor noștri. Și o deplină explicare nu dă nici el despre aceste fenomene; ba tocmai susține, că nici nu se poate da, ci trebuie să ne mulțămim cu o lămurire aproximativă, cum facem d. e. cu toate fenomenele electrice, pe cari le subordnăm unui fenomen primordial, cu totul neexplicat, care este electricitatea.

Puterile fundamentale ale naturii, din cari face parte și puterea de viață, și esența sufletului omenesc, se țin de lumea metafizică sau ideală, în care, după vederile celor doi cerifei ai filosofiei

germane, după Kant și Schopenhauer, nu există spațiu, timp și raporturi cauzale, acestea fiind însușiri proprii ale inteligenței omenesci. Pentru aceea fenomene sufletesci ca cele de cari e vorba aici nu pot fi explicate cu certitudinea fenomenelor din lumea fizică, cari se întămplă în spațiu și timp, după legea universală a cauzalității. — Astăzi știința filosofică nu mai recunoaște decât un apriorism relativ numitelor categorii ale inteligenței, așa că ele nu mai formează un zid nepătruns între cele două lumi; și legea cauzalității și determinismului se poate întinde și în domeniul lumii metafizice, cucerind mereu din el părți pentru lumea fizică a științei experimentale.

Și tocmai aci e o deosebire fundamentală între spiritism și între idealismul filosofic și știința experimentală, pe care se întemeiază idealismul. Lămuririle despre visuri și vederea spiritelor, până unde sunt cu puțință, sunt întemeiate pe datele științei experimentale. Spiritiștii însă pretind a fi determiniști și predică doctrina lor ca o nouă știință. Determinismul lor însă merge numai până la un loc, le servește oarecum numai ca introducere; iar când ajunge la fenomene, cari nu se mai explică în mod științific, după raportul între cauză și efect, ei fac un saltomortale de pe terenul real și luminos al științei în lumea neguroasă a misterelor și iluziunii, și vor să introducă astfel determinismul și acolo,

unde le lipsesc datele experienței, pe cari să-l întemeieze; ei vor să cucerască lumea metafizică cu asalt.

După doctrina spiritiștă a lui Hașdeu, organismul eteric sau supraorganismul omului este și isvorul iubirii nesexuale, numită în filosofia antică iubire platonică, iar în religieuna creștină iubirea deaproapelui, caritate sau dragoste creștină. El împarte iubirea în iubire sexuală, proprie organismului trupeș; în iubire nesexuală, proprie supraorganismului; și în iubire amestecată, caracteristică mai ales căsătoriei, în care la început predomină iubirea sexuală, iar mai târziu, la bătrânețe, iubirea nesexuală desinteresată.

Această iubire, curată și sfântă, lipsită de orice poftă senzuală ale organismului trupeș, face ca în telepatie, mai ales în cazuri de moarte sau alte nenorociri, supraorganismul unuia din cei doi indivizi, cari se iubesc, să apară ca spirit celui altal și să-i vestească nenorocirea. Este o aparițiune asemenea visului. Uneori supraorganismul celui rămas în viață apare muribundului; dar mai des e cazul contrar, pentru că desmărginirea sufletului e mai ușoară, când organismul trupeș e slab, — zice Hașdeu, — și urmează de sine, e deplină, când organismul trupeș e distrus și omul a murit trupește.

În acest capitol, intitulat »telegrafia iubirii«, de sigur după analogia te-

legrafiei fără fir a lui Marconi, Hașdeu face iarăși o nedreptate lui Schopenhauer, afirmând că acesta nu cunoaște și nu admite decât iubirea sexuală. În adevăr, Schopenhauer, în frumosul capitol »despre iubirea sexuală«, în vol. II al operei sale principale, vorbește numai despre iubirea sexuală și cam unilateral. Însă, departe de a nega iubirea nesexuală sau dragostea creștină, și curat omenescă, el o socotește ca isvorul virtuții și al tuturor simțimentelor altruiste; și pe ea își întemeiază morala sa. Dar el o numește simpatie, mila sau compătimire (Mitleid), conform vederii sale asupra vieții care e un lung șir de suferințe.

Organismului eteric, care după moartea individului devine spirit, îi atribuie Hașdeu, împreună cu toți spiritiștii, și prezicerile viitorului, vederea în depărtare, autosugestiunea sau inspirația, sugestiunea în fenomenele hipnotice, și toate fenomenele psihice încă necunoscute și anormale ale naturii omenesci. Astfel sunt: putința de a se ridica în aer, de a trece prin foc fără să se ardă, de a vindeca boalele, de a face să se vadă ivindu-se ca din senin pâni, flori, oameni și alte mînuiri, cari unii le explică ca halucinațiuni, ca iluziuni, sau ca influențe ale voinței omenesci.

Spiritiștii de azi sunt urmași și elevi ai astrologilor vechi. Paracelsus

naturalist dela începutul veacului al 16 zicea, că »fiecare om are un spirit, care locuiește afară din el, și își are scaunul în stelele superioare. El în-sufă omului presimțirile și vederile în trecut și viitor. Aceste spirite se numesc ușiță sau destin (fatum)«.

După credința spiritiștă lor de azi, spiritul întrupat locuiește în însuși individul, sub nume de organism eteric sau supraorganism; și numai după moartea individului devine spirit neatârnat, »desmărginite«, și locuitor în stele sau în regiunile superioare ale lumii, de unde vine chemat sau nechemat și destănuiește oamenilor lucruri misterioase și necunoscute; pentru că spiritele sunt a tot știutoare și a tot văzătoare; numai în privința morală nu sunt toate desăvârșite; unele sunt mai apropiate, altele mai depărtate, cu deosebire grade de idealul perfecțiunii, de Dumnezeu.

Ca o probă de comunicarea oamenilor cu spiritele, Hașdeu aduce, între alte exemple, mormântul-poemă, cum l-a numit regretatul Gion, sau templul spiritișt al ficei sale, Iulia, din câmpul Șerban-Vodă, din București, construit întreg după indicațiunile lui, comunicate părintelui său ca spirit, după trecerea din viața trupească.

Hașdeu numește spiritul întrupat într'un individ și inconștient. Acest termen, întrebuintat mai întâiu de filosoful german Hartmann, și adoptat azi

*) După acest tratat este prelucrată broșura »Despre visuri« a scriitorului acestor rânduri.

revoluțiunii lui Horia și a cauzelor acestei mișcări, pentru ca cu atât mai bine să înțelegem epoca, în care s-a ivit și a avut un rol decisiv Caterina Varga în mijlocul minerilor din Bucium, Cărpiniș, Abrudsat și celelalte localități. Ni se strânge inima de durere când cetim despre starea mizerabilă a bieților mineri, stare cu mult mai rea decât a iobagilor din Câmpia Ardealului.

Când cuțitul ajunge la os, când abuzurile și hoțiile funcționarilor erariali ajung culmea, când administrația feudală nu vrea sau nu poate să facă nimic în favorul poporului, părăsit și de D-zeu și de oameni, se iveau în fața unei femei, o unguroaică: *Caterina Varga, care în scurtă vreme cucerește inimile poporului, devenind idolul și ingerul păzitor al celor năpăstuiți.*

Aceștia depun în mâinile ei toată nădejdea în spre mai bine și »Doamna noastră« începe să miște cu energie și stăruință vrednică de admirat toate pietrele în favorul bieților ei »frații«. Pune în curs procesul pentru recunoașterea privilegiilor, minierilor, adresează petiții scrise în limba germană sau latină la Viena, inferând și descoperind toate abuzurile slujbașilor.

Sfârșitul tragic al acestei femei eroice îl știm cu toții.

Cunoaștem și rolul ce l-a jucat marele Șaguna prin răpirea Catarinei din mijlocul poporului, și predarea ei în mâinile autorităților din Aiud. Obiectiv și drept cum e d-l Erdély cercă să explice și să scuze fapta asta a lui Șaguna, constatând că prin activitatea lui altruistă și însușită de mai târziu, îndreptată spre binele poporului său și a reparat cu desăvârșire greșala.

După asta d-l Erdély ne dă o scurtă, dar pragmatică descriere a evenimentelor din 1848 și în special a personalității ideale a lui *Avram Iancu* a cărui soarte e asemănătoare cu a Catarinei Varga:

»Nu e numai o întâmplare că »soarta Catarinei Varga și a lui »Avram Iancu se asemănă așa de mult. Amândoi au fost luptătorii »desinteresați ai libertății, și în acest ținut bătut de D-zeu nu a »avut ce căuta libertatea și nu a »fost loc pentru oamenii altruști. »Sufletele mari au scăpat dinaintea cunoașterii acestui adevăr, »numai pierzându-și mintea«.

În capitolul din urmă intitulat »După o jumătate de veac« ne dă autorul și o scurtă reprivire și caracterizare a luptelor și frământărilor noastre dela 1848 încoace.

După ce amintește pe »romanticii« noștri de sub absolutism, cari sperase o îndreptare din partea Vienii, și după ce dă o justă »aprețiere a mișcării memorandiste »care a atras asupra cauzii române atenția țării și chiar a lumii« dar încolo nu a avut nici un rezultat real, căci poporul a rămas și pe mai departe sărac și incult, amintește și mișcarea noastră economică, care deosemeni fără sprijinul puterii de stat, ba având chiar statul în contra sa,

ca termin științifice în psihologia contemporană, înseamnă partea cea mai însemnată »sau fondul sufletului omenesc, adevărată tendință, pasiuni, aspirațiuni, imagini, noțiuni, moștenite ca predispozițiuni fiziologice, sau câștigate prin experiență în viața individuală, însă cari se află sub pragul conștiinței, și nu intră în cercul luminos al conștiinței decât când sunt provocate prin influențe din afară sau prin trebuințe lăuntrice ale individului. Acest fond inconștient al sufletului are o influență preocupătoare asupra tuturor simțimentelor, cugetărilor și faptelor omenesti, asupra întregii vieți a omului; el e sediul temperamentului, care dă culoarea sa operelor de artă ale unui autor, și al caracterului, care dă valoarea morală faptelor, dela el atarnă, în cea mai mare parte, soarta fericită sau nefericită a omului. Ceea ce numim ursită, fatalitate sau destin este astfel mai mult în noi decât în lu cea din jurul nostru.

Și acestui inconștient i se datoresc și fenomenele psihice anormale, imposibile naturii omenesti în stare normală. Acest inconștient însă e foarte deosebit de închipuitul organism eteric al spiritiștilor, căruia el îi atribuiesc ipnotismul și toate fenomenele sufletești anormale; precum e deosebit și de spiritul desmărginit aflător în eterul cosmic.

nu e în stare se aducă poporului înbușărire materială.

E puternică, căci isvorește dintr-o adâncă convingere patriotică *concluziunea* finală ce o face autorul, când zice:

»Țara are lipsă de puterile »economice ale Ardealului, e în »interesul binepricuput al Maghiarilor, e chestia lor de existență, »ca să zăneze relele de veacuri, »cari bântue neamul românesc, »tru ca să capete un scrijitor în »luptele pentru înaintarea economică, culturală și democratică. »Dar poate oferi acest ajutor un »popor, care trăește o viață economică desolată, pe-a cărui »pășire culturală s'a lăsat din »greu legea lui Apponyi, a cărui »înaintare economică e stânjenită și »a cărui concepții de viață otrăvesc cu »alegeria-a-l Khuen-Lukács »și cu judecătoria curială ce a urmat »după alegeri. Diagnostica e perfectă«.

Iar medicina boalei se cuprinde în cuvintele cu cari se încheie cartea:

»Dacă la fruntea guvernului »ungar și în parlament vor străbăte astfel de bărbați cari nu »vor considera drept crimă dacă »și românul voiește să vorbească în limba sa maternă, cari »nu vor lăsa pustiirii țintul cel »mai bogat al țării, numai fiindcă »acolo locuiesc Români, atunci va »dispărea »mumus«-ul primejdiei »naționaliste și românimea »trădătoare de patrie«, poporul »Catarinei Varga, încă îl vom afla »în șirul luptătorilor unei Ungarii »democratice«.

Se poate că dl Rákosi, papa șovinismului, va rosti și asupra acestei cărți cunoscuta sentință: »liber igni, auctor patibulo«.

Noi Români însă s'o îmbrățișăm cu căldură, căci e opera unui om drept și al unui prielin bun și luminal.

Declarațiunile lui Danew.

Agravarea neînțelegerilor între aliați.

Cu prilejul recentelor declarațiuni făcute de Danew la reînțocarea sa din Petersburg, Danew a mai declarat următoarele:

»Facea cu Turcia se poate considera ca fapt îndeplinit și se va produce cât de curând«.

»Acceptând mediațiunea marilor puteri, pentru încheierea păcii, guvernul otoman s'a văzut nevoit a recunoaște în sfârșit, că ori-ce împotrivire armată din partea sa, nu i mai este de folos.

»De fapt luptele propriu zis au și încetat și dacă pe ici pe colea, se mai produc mici încercări de avant posturi, ele nu mai prezintă nici o importanță.

»De alt fel aproape nu mai avem nici un interes, să continuăm războiul început, epuizându-ne forțele de care dispunem, întru cât am cucerit tot ce puteam lua din teritoriul otoman.

»Fortarea liniei dela Ceatagea și ocuparea Constantinopolului, care nu era de cât un mijloc de constrângere pentru Turci ca să încheie pacea, nu mai este necesară, întru cât actualmente încheierea păcii nu mai depinde de guvernul otoman, ci de marile puteri cari au primit sarcina mediațiunii.

»Granițele noastre cu Turcia au și fost stabilite în principiu de conferința ambasadorilor din Londra și cu toate că ele nu mulțumesc complet poporul bulgar, căruia nu i se permite accesul la marea de Marmara, — pe care totuși îl vom obține odată —, trebuie să ne supunem momentan voinței marilor puteri, cari au decis ca perinsula Galipoli și Constantinopolul, să aparție și în viitor Turciei.

»Terminându-se acest războiu, Bulgaria nu va demobiliza trupele, având de aranjat încă cu aliații săi partea ce i se cuvine.

»Actualmente Sârbii și Grecii, au sub stăpânirea lor orașe ce nu li se cuvin după tratatul de alianță și care trebuiesc neapărat să ni se cedeze.

»Astfel Monastirul și Bitolia, două centre importante de cultură bulgară și de unde au pornit cele mai multe mișcări pentru eliberarea Macedoniei, nu poate rămânea Sârbiei, ori ce s'ar întâmpla.

»Cred însă că Sârbia nu va risca să se opue la ocuparea acestor orașe de către Bulgari, mai

ales acum când Rusia prin glasul autorizat al d-lui Sasanoff, a recunoscut că Sârbii au depășit mult din drepturile ce li se cuvin.

»De asemenea au procedat și Grecii, ocupând Salonicul. Și acest oraș ca și Monastirul și Bitolia, ni se cuvine nouă și îl vom avea, sau îl vom ruina economicște. Salonicul rămânând al Greciei, va perde din valoarea lui comercială, întrucât nu va fi portul principal al Macedoniei.

»Bulgaria va lua măsuri, ca tot traficul său la marea Egee să se facă prin portul Cavala, iar nu prin Salonic. În acest caz Salonicul va rămâne numai portul unei infime părți din Macedonia, așa că în curând va decada cu desăvârșire, rămânând ca tot Bulgaria să-l ridice odată. Eu însă sunt sigur că evenimentele vor lua o asemenea întorsătură în cât Salonicul va fi de la început al nostru.«

Căderea lui Sasanov. Am amintit, că panslaviștii ruși sunt nemulțumiți cu politica ministrului rus de externe, Sasanov. Nu i-a mulțumit nici comunicatul ce l-a dat el zilele trecute și cer plecarea lui din minister.

»Daily Telegraph« e informat din Petersburg că în întreg imperiul rusesc se adună iscălituri pentru o petiție ce va fi trimisă țarului spre a conedia pe Sasanov.

În privința aceasta ziarului »Frankfurter Ztg.« îi se deosează următoarele din Petersburg:

Deși țarul nu vrea să andă despre demisiunea lui Sasanov totuși persoanele din anturajul ministrului sânt convinse că o criză ministerială e inevitabilă, iar unele cercuri au și început să agite în jurul noului candidat. Reacționarii fac propagandă i. jurul fostului ministru plenipotențiar la Lisabona, Botkin. Candidatul panslaviștilor însă e Hartwig, ministrul plenipotențiar din Belgrad.

— Isbucnirea grevei în Belgia. — Rusia contra agitațiilor panslavisle. —

Din Brussels se anunță, că eri, în 14 Aprilie c. a isbunit în întreaga Belgia greva anunțată a muncitorilor. Se crede, că greva aceasta va lua proporții mai mari, ca grevele anterioare.

Eri s'au ținut în toate părțile adunări de muncitori. Cea mai importantă a fost adunarea din orașul Mons. La aceasta adunare au participat vreo treizeci de mii de muncitori. Ordinea a fost exemplară. Mii de muncitori au venit în tăcere, sub stindarde, în șiruri încheiate de câte patru. Pe stindarde se vedeau astfel de inscripții:

»In Belgia papa numără totul, muncitorul nimic«.

»Muncitorul e 1/2 de cetățean din cauza pluralității«.

»Dreptul electoral universal aduce pace și înțelegeri socială«, etc.

Secretarul *Vandervelde* s'a urcat pe tribuna și în o perfectă tăcere a zis:

— Sunteți, hotărâți pentru greva generală?

Treizeci de mii de glasuri răspuseră: Da!

— Noi v'am făcut să proclamăm greva?

Un uriaș strigăt: Nu!

— Atunci fie voia voastră. Trăiască greva generală!

Uriașe urale au fost răspunsul. Dar în curând s'a făcut liniște și muncitorii s'au întors în ordine pe la casele lor. În cale s'au întâlnit cu trupe militare. Pe aceste le-au acclamat, dar au demonstrat contra gerdarmilor și i-au huduit.

Se vede, că și pe acolo sunt iubiți cei cu pene de cocoși!

De altcum isbucnirea grevei s'a făcut fără incidente deosebite. În Lisie un muncitor a puscat asupra unei patrulare de gendarmi, dar n'a fost rănit nime. Căpitanul *Delcroix*, care a fost trimis cu un detașament de soldați în ținutul minier, s'a sinucis cu un glonte de revolver. Lângă cadavrul lui s'a găsit o bucățică de hârtie, pe care era scris:

— Nu vom da ordin niciodată de-a pușca asupra compatrioților mei!

Panslaviștii au convocat pe Duminică o adunare populară în Petersburg, dar poliția la ordinul Țarului a interzis înțerea ei.

De altă parte se anunță, că gene-

ralul *Scudarevsky*, unul din conducătorii panslaviștilor și un mare agitator, a plecat în străinătate, fără de veste, probabil forțat. În cercurile diplomatice din Petersburg aceasta știre a fost primită cu satisfacție.

Nu i prea merge bine șovinismului rusesc.

Poincaré la Londra. Președintele republicii franceze Poincaré, e în doliu după mamă-sa, care a reposedat zilele aceste. În consiliul de ministri ținut la Eliseu, s'a hotărât că Președintele Poincaré în urma doliului său, se va abține timp de trei luni de a lua parte la serbările prevăzute. Totuși, președintele va primi luna viitoare vizita regelui Alfonso al Spaniei și în ziua de 23 Iunie se va duce la Londra spre a face o vizită regelui George al Angliei.

Acest program însă s'a schimbat, în ce se privește vizita lui Poincaré la Londra. Unele ziare scriu că președintele va merge zilele aceste la Londra. Cauza este că în timpul din urmă s'ar fi slăbit relațiile anglo-franceze și e necesar ca președintele să facă cât mai curând o vizită la curtea engleză pentru restituirea bunelor relațiuni.

Situația internațională.

Răspunsul Puterilor.

Reprezentanții Puterilor mari au remis eri seară guvernelor din Sofia, Belgrad și Atena următorul răspuns:

Puterile iau act cu mulțumire de dispozițiunile aliaților pentru încetarea ostilităților, răspunzând în modul următor la patru puncte din nota aliaților:

1) Primul punct nu ridică obiecțiuni;

2) asupra celui de al doilea punct puterile observă, că soarta insulelor Egee fiind rezervată aprecierii puterilor, acest punct nu poate fi admis decât sub rezerva deciziunilor ce se vor lua cu privire la acest subiect asupra onora din insule;

3) asupra celui d'al treilea punct, puterile declară, că sunt gata a supune de pe acum aliaților delimitarea la Nord și Nord-Est a Albaniei, iar că cea de Sud-Est și de Sud le va fi comunicată de îndată ce va fi stabilită;

4) asupra celui de al patrulea punct al soluțiunii, toate chestiunile de ordine financiară se rezervă comisunii tehnice din Paris, la care vor lua parte delegații beligeranților.

Chestia Scutarilor.

La Scutari a încetat din nou operațiunile militare din cauza timpului ploios.

Agentia Reuter constată, că nu se știe în mod oficial, cari sunt ofertele de compensație propuse Muntenegrului, dar se recunoaște, că Italia și Rusia, cu aprobarea celorlalte puteri fac demersuri în această privință.

Din cercurile diplomaților balcanici din Berlin se anunță, că conflictul e să iscat pe chestia Scutarilor, se va aplană în curând, acordându-se Muntenegrului o despăgubire bănească.

Varga Katalin.

— Un articol al lui Iászi. —

Sub acest titlu se ocupă și dl Iászi Ozkár în un primarticol publicat în »Világ«, cu rolul dnei Caterina Varga, pe baza studiului lui Erdélyi Victor.

Di Iászi accentuează la începutul articolului său greșala cea mare a istoriografului maghiare, că în ea evenimentele trecutului sunt cumpănite din punctul de vedere al intereselor clasei dominante a marilor proprietari. Cu alte cuvinte, descrierea trecutului Ungariei e făcută fals și defectuos. Anume lucruri, evenimente, persoane — precum în prezent, așa și cu privire la trecut — au fost apreciate nu din interesul general al țării, ci din punctul de vedere al intereselor feudalismului.

Luptătorii democrației au observat aceasta și s'a început și trebuie să se continue corectura istoriei, istoria să fie supusă unei revizii din punctul de vedere al luptelor din trecut ale claselor muncitoare...

Di Iászi constată, că aceasta directivă sănătoasă o urmează și cartea dlui Erdélyi despre Caterina Varga. Schițează apoi rolul dnei Moșilor, până la arestul din Aiud, unde scria versuri și unde a zis că... »deși sunt în robie, sunt eroina unei încercări glorioase și lupt cu plăcere pentru adevăr«.

Di Iászi își încheie frumosul articol, cuprinzător de adevăruri, cu următorul pasaj, care nu are lipsă de nici un comentariu:

»Drama Catarinei Varga — zice dl Iászi — este și astăzi o pieză viie și o pun în mișcare aceleași puteri ca în trecut. Numai eroismul nobil al acestei femei și umanismul jertfitor al ei a dispărut din viața noastră socială. Dar altcum situația e tot cea veche. Chestiuni de naționalitate îi dă ascușiț aceaș ură de clasă, o agită aceaș administrație coruptă, o inveninează aceaș uzură postitoare de parale, ca în trecut. Și sunt »răsvrători« ticăloși toți aceia, cari cutează a-și pune degetul cu curaj și fără prejudeții pe rana purulentă a opresiunii naționalităților. Iar dacă domnia lacomă, de clasă, nu iesela cale cu armele teroarei, a corupției și a exploatării aplicate față de masele de naționalitate stoarse și adâncite în neștiință, se folosește tot de vechile mijloace și angajează renegați de-ai naționalităților pentru seducerea poporului. Aceasta e și azi politica de naționalitate a lui Tisza, pe care însă mulți îl acuză cu prietănia română, sau îl laudă pentru aceasta. Apoi aceasta politică-renegață strică definitiv situația. Căci mai întotdeauna renegații sunt oameni de afaceri, pe cari îi poți cumpăra să-ți faci ori și ce treabă. Ei defaimă maghiarimea în jos și-și câștigă merite patriotice prin trădarea neamului lor în sus. Calea, care are să ne scoată de aci nu poate fi alta, decât politica Catarinei Varga: a-părarea desinteresată și energică a drepturilor naționalităților, a fericirii materiale și a dezvoltării culturale a poporului.

Până când nu se realizează această politică, nu se poate rezolvi chestiunea de naționalitate în Ungaria«.

ȘTIRI.

— 2 Aprilie 1918.

Domnii abonați ai foaiei noastre, cari cu 1 Apr. v. nu și-au reînnoit abonamentul, sunt rugați a-și reînnoi, ca să nu li-se întrezărupă expedarea regulată a foaiei.

Administrațiunea »Gazetei Transilvaniei«.

Știri din România. D-l N. Filipescu și-a dat demisia din calitate de ministru al domeniilor. E probabil că portofoliul devine vacant va fi încredințat d-lui Ion Lahovari.

— Camera a votat în ședința de alături noile bugete ale tuturor autorităților.

— Comisiunea ofițerilor de marină, instituită de ministerul de război pentru completarea utilajului flotei române de război, s'a întrunit zilele aceste. Comisiunea a hotărât cumpărarea a patru contra-torpilare cu un tonaj de 1400 tone și 37 noduri.

— Pentru consfințirea drepturilor și revendicării României, formulate cu ocazia diferendului româno-bulgar și pentru ca toți Români să păstreze o neperitoare amintire a acestor evenimente naționale, un comitet compus din mai mulți bărbați de seamă ai României, a hotărât baterea unei medalii populare, ale cărei chipuri și text vor fi:

Pe avers: chipul lui Mircea cel Mare și al M. S. regelui Carol cel Mare al României cu inscripția: »Mircea cel Mare Domnul Ungro-Vlahiei și al Siliștrei 1386 până la 1418, — Carol cel Mare al României 1918. Iar pe revers: O așorie reprezentând o femeie simbolizând țara, purtând un steag în mână cu inscripția la stânga: »Dreptul Nostru«. La dreapta va fi scrisă emblema: »Voeste și vei putea«. În dosul medaliei care sta de pază pe pământul Dobrogei, cu spada în mâna dreaptă se arată vederea podului de peste Dunăre.

O parte din venitul încurs din vinderea acestei medalii se va vărsa pentru fondul Apărării Naționale.

— A. S. R. principesa Maria împreună cu d-na Mavrodî damă de onoare și d-l Dr. Romalo a părăsit alături Capitala, ducându se la Daaz în Franța, pentru a-și face cura prescrisă de medic.

— Monitorul oficial de alături publică legea privitoare la înființarea

Societății Naționale de agricultură din România. Sediul acestei societăți va fi în București iar scopul ei va fi îndelungarea și dezvoltarea intelectuală și materială a claselor rurale și în cursajarea agriculturii raționale și industrializării agricole, prin tot felul de mijloace precum: concursuri agricole, expoziții, cultivarea fructelor, legumelor, procurarea în comun de mașini agricole, de seminte, contractarea în comun de asigurări contra focului și grîndinei etc. Societatea va putea înființa în fiecare județ secțiuni, cari se vor ocupa de asemenea cu dezvoltarea agricolă, morală și intelectuală a populațiunii rurale.

— Alaltăeri a avut loc deschiderea oficială a celei de a XII-a expoziții, organizată de societatea »Tinerimea Artistică«.

— Un grăznic incendiat a izbucnit alaltăeri la depozitele de cherestea din piața Obor a Buzăului. Focul s'a întins și la clădirile vecine, amenințând chiar și edificiul episcopiei și al școlii normale. Pagubele cauzate de incendiul înțrec suma de 1 milion și jumătate.

Pentru fondul ziarștilor s'au mai făcut prin administrația ziarului nostru următoarele contribuții: d-nii George Muntean, Blaj, Vincentiu Nemes, Grind, câte 1 cor.

Un succes al cântecului românesc. Din Viena ni-se scrie: În timp ce la întâlnirile inteligenței românești din Viena nu prea avem parte nici de vorbă, nici de artă națională, pare că streinii de aici prefuse mai bine decât noi produsele artei noastre populare. Anume, asistând eu la concertul din urmă al reuniunii »Männergesangsverein« de aici, — care este cel mai bun cor de bărbați din Viena, invitat de a se produce și la Curte de câte-ori sunt ocazii deosebite, — am fost cum nu s'ar putea mai plăcut surprins văzând, că în programul bine ales al acestui concert figurau și două cântece populare românești. Interpretate cu măiestrie perfectă de corul excelent, cântecele noastre au avut un efect extraordinar de mare asupra publicului și aplauzele nu s'au potolit până n'au fost bizate cântecele românești. Pentru cei prezenți aceasta a fost ca o revelațiune, societatea în care mă aflam n'avea destule cuvinte de laudă despre frumuseța cântecelor ce auzise. S'ar putea cu atât mai mult să ne respectăm arta noastră și la »popice« să se facă deci loc și jocularilor românești, de sigur mai vrednice de noi decât urăciunile »Bärenanz« introdus acolo. — Un cetitor.

Atentat contra regelui Spaniei. Alaltăeri, pe când regele Alfons al Spaniei se reîntorcea spre palat dela o serbare militară, în momentul când, înconjurat de statul major, se afla în fața băncii spaniole, un individ se repezi din mulțimea care aclama pe suveran și apropiindu-se de suita regală trase două gloanțe de revolver asupra regelui. Un glonte trecu peste capul regelui Alfons, iar al doilea atinse grumazul calcului pe care călărea acesta. În acel moment atentatorul fu trântit la pământ de un polițist, dar se ridică imediat și trase un glonte și asupra acestuia, rămîndu-l ușor. Un grup de soldați și jandarmi încunjură atunci pe atentator, iar un polițist îi smulse revolverul din mână. Mulțimea infuriată se repezi să linșeze pe atentator, dar a fost împedecată de poliție.

Când regele, care în timpul atentatului a dovedit un sânge rece de admirat, văzu pe agresor tîrât de jandarmi, se ridică în scări și salutând mulțimea militărească a strigat cu glas vibrător: »Trăiască Spania! Mulțimea a răspuns cu aplauze și ovățiuni frenetice prelungi. Suveranul și-a reluat mersul spre palat în mijlocul tunetelor de aclamațiuni. Regele a intrat la palat, unde cu totul vesel a povestit reginelor atentatul, arătînd că acest incident l'a oprit puțin în drum. Mulțimea enormă doritoare de a aclama pe rege, se adunase în fața palatului, așa că regele a trebuit să lăsă de două ori în balcon, însoțit de regina, provocînd o exploziune afectuoasă de simpatie.

Acesta este al treilea atentat încercat dar neisbutit contra regelui Alfons.

La poliție atentatorul a declarat că se numește Sanchez Allegre, e de 25 ani și e a călfă de măsur în serviciul unui meseriaș din Barcelona. De odată cu el a fost arestat și un profesor de

limba franceză, Baque, care înainte de comiterea atentatului se preumblase cu Sanchez. Asupra canzelor, cari l-au determinat la comiterea acestui atentat, Sanchez a refuzat a început de a da vre-o lămurire, în urmă a mărturisit, că a voit să răzbuie executarea lui Ferrer. Printre scrisorile aflate la locuința lui, din cari se vede, că era membru al unei conspirații anarhiste, a fost găsită o scrisoare de următorul conținut, adresată amantei sale: »Henriette, dacă mă iubești, răzbuie moartea mea! Trăiască anarhia!»

Militare. Au trecut la penzie următorii ofițeri români din armata austro-ungară: maiorul Eugen Felcu, stabilindu-se în Bruck lângă Laitha, prencat pentru serviciu local. — Oficialul superior de contabilitate militară Iaidor Neamțu, alegându-și domiciliul în Șard. — D-l sublocot. de art. în rezervă Dr. Caius Brediceanu a primit permisiunea, la dorința sa, de a eși din cadrele armatei.

— Căpitanul Dimitrie Bardoși dela regimentul 5 de infanterie a fost distins cu expresiunea supremiei multumiri a Maiestății Sale pentru serviciile eminente ce a prestat. Felicitări.

Pentru fondul marelui Orfelinat. Familia inspec. gen. Constantin Davidescu a depus 20 lei ca sporire la acest fond, în loc de flori pieritoare pe sicriul de funcțiului proprietar Ioan Ciceș, precum și în piosoa memorie a decedatului lor prietin Luca Ionescu fost prefect. Cu deosebită mulțumită se chitează primirea și pe calea aceasta, prin pres. Reuniunii femeilor române din Brașov, Maria P. Baiulescu.

În legătură cu această mulțumită lăsăm să urmeze și necrologul, pe care l'a lansat familia îndeliată din prilejul încetării din viață a regretatului Ioan N. Ciceș:

Intristații: Eufrosina Ciceș, soție; Maria și S. Mehedintzi, Eugenia și Cristiana Ciomac, Vintilă, Constanța, Margareta, Maria, Emil, Cristian, fi și fice, gineri și nepoți, împreună cu R. Ciceș, mamă; Ana Popa, ca soacră; Nicolae și Grigorie Ciceș ca frați; Maria Sasu, Eufrosina Rădulescu, Aurelia Butu, Otilia Belu, Paulina și Ion Gălescu, surori și cumnat; familiile Er. Popa, Gh. Ermie, Găetan, Tomoșoiu, Bătrănu, G. Popa, precum și nepoții și nepoatele au nemărginită durere a vă anunța pierderea prea iubitului lor: Ioan N. Ciceș, proprietar, în etate de 62 ani încetat din viață Sâmbătă, 23 Martie v., la oarele 2 p. m. Cortegiul funebru va porni spre cimitirul Bellu de la locuința defunctului, str. Anton Pan, 21, Luni 25 Martie, oarele 2 p. m. Aceasta va ținea loc de orice înștiințare.

Vreme de April. Intorsătura vremii și răceala, ce se menține și prin părțile noastre de câteva zile, a luat proporții uriașe prin alte părți. În noaptea de Sâmbătă spre Duminică, asupra Pestei s'au deslășuit furtuni impregnate cu ninsoși și înghețuri, cum nu s'au mai pomenit de zeci de ani în această lună. Aproape toate liniile telefonice și telegrafice au fost nimicite. Stratul de zăpadă care acoperia împrejurimile Pestei avea înălțime de aproape 12 centimetri. Pagubele cauzate prin ruperea firelor de telefon și telegraf se urcă la 25.000 coroane.

Tot astfel de știri sosesc și de prin celelalte părți ale țării. Vești la fel sosesc și din Viena, Praga, München și alte orașe ale Europei.

La decreșterea poporațiunii în Franța. Un statistician francez publicând rezultatul anchetelor sale despre scăderea poporațiunii în Franța, împarte cetățenii francezi din acest punct de vedere în opt categorii. Prima este a celor mai păcătoși, adică a bărbaților trecuți de 30 ani și necesătoriți; ei sunt la olaltă 1.350.000 și din clasa aceasta păcătoasă face parte și ministrul Briand, care a pregătît un proiect de lege contra celor ce n'au copii. În a doua: căsătoriați fără copii, sunt 1.804.710; aci este, rușinat, și presidentul Republicii, domnul R. Poincaré. În a treia, cu un singur copil: 3 milioane; fostul president, d-l Fallières e aci. A patra, cu doi copii: 2.662.000. A cincea, cu 3 copii: 1.600.000. A șasea, cu 4 copii: 1 milion. A șaptea, cu 5 copii: jumătate de milion. A opta, cu 8—17 copii (se găsesc și în Franța asemenea excepții): 684.000. Statisticianul propune, că în raport cu aceasta să se impună amende, potrivite cu averea fecăruia, iar la burlaci și după eventuale bune prilejuri de căsătorie, scăpate.

Gazetările unguerească. Ziarul »Esti Ujság« din Budapesta a publicat de-

năzi o convorbire cu prepozitul Piffi, viitorul arhiepiscop de Viena și cu o pretinsă persoană din anturajul lui. Se constată acum oficios, că nici prepozitul nici subalternii săi n'au spus înaintea nimeni din cuvintele ce li-se atribue, și n'au stat de vorbă cu nici un gazetar. — Nu e primul caz, că ziarele maghiare aduc convorbiri fictive, fără rușine.

Mulțumită publică. Comuna Gădălin a fost lovită în anul trecut, în măsură mare, de toate pedepsele. Spicoasele le-a nimicit grindina, livezile, singurele fanațe, au fost nămolite, din recolta cucuruzului nici 30%, n'a ajuns la coacera. În mijlocul atător nenorociri, institutul »Economul« din Cluj, ni-a venit într'ajutor. Ni-a trimis ce ne lipsea total, un vagon de cucuruz de sămăntă, maja metrică cu 17 cor. plățile preste 6 luni. Acum s'au convins țărani noștri ce e banca românească, în raport cu cele streine, căci aci vorbește fapta. Pentru această mare binefacere — în numele poporului meu — vin a exprima și pe această cale On. direcțiunii a »Economului« cele mai sincere mulțumite. Dacă toate institutele noastre de bani ar urma exemplul »Economului« și ar veni la timp, în ajutorul țărănilor noștri în lipsele lor, prin această s'ar întări încrederea poporului nostru, față de băncile noastre și s'ar potența alipirea față de conducătorii lor.

Gădălin, 13 Aprilie 1918. — Vasile Hopârtean, preot.

Caz de moarte. D-l Ioan Hurubean și soția Lucreția din Tulgheș, anunță moartea ficei lor Florentina, elevă în cl. III. civ. întâmplată în 13 Aprilie a. c. după un morb greu, în etate de 14 ani. În mormântarea a avut loc eri în cimitirul din Blaj.

Tărgul de vite în Sebeșul săsesc va fi în 21—23 Aprilie și tărgul de mărfuri în 24 l. c.

Aviz. Caut un candidat de avocat cu praxă bună. Cei interesați să se adreseze la Dr. Serban de Voila avocat, Făgăraș. 3—6

Atrașgun atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anuțului »Székely și Réti«, fabrică de mobile.

De-ale societății noastre teatrale.

Zilele trecute a întreprins secretarul literar al societății, d-l Dr. Horia Febra-Petrescu, o călătorie prin diferite localități, ca să facă propagandă în favoarea societății. După sațele din apropierea Brașovului și după conferența, ținută cu succes în Făgăraș, în 30 Martie a. c., a cercetat în săptămâna trecută Clujul, Beiușul, Aradul și Eliașul, pregătînd terenul pentru viitoare conferențe și pentru viitoare adunări generale de ale »comitetelor filiale« sau ținînd conferențe. În Beiuș a vorbit în ziua de Duminică, 6 Apr. n. în localul casinei române. Lume multă și primitoare.

Cu ocazia aceasta s-a constituit noul comitet filial din Beiuș, precum urmează: Prezident Dr. Cornel Nyeș, viceprez. Dr. Augustin Ciavici, secretar Dr. Petru Hetco, cassier Dr. Ioan Osian și controlor Paul Teochar. În comitet au mai fost aleși: D-na Livia Dr. Cosma, D-na Elena Dr. Muntean, Dr. Gavriil Cosma, Ioan Petra, Dr. Const. Popovici, Dr. Alex. Pteancu, Dr. Const. Pavel, Dr. Cornel Papp și Ioan Bușia. Din membri fondatori: D-na Viora Dr. Ciordaș, Angela Selagian, Ileana Gera, Dr. Victor Fildan, Nic. Roman Cristian și Dr. Ioan Ciordaș. Publicul a primit cu vii aplauze atât constituirea comitetului celui nou, cât și absolutoriul plin de laude meritade la adresa vechiului comitet. Conferența d-lui secretar a fost mult comentată și a plăcut publicului adunat.

Și partea materială este satisfăcătoare. Cassa societății s'a sporit cu peste 500 de cor., cotizațiunile membrilor. Joi, în 10 Apr. a ținut secretarul lit. o conferență în Blaj, la casina română. Sala plină și aci, cu toate că o mare parte din public a lipsit, din cauza vremii și a anunțării prea întîrziate.

Zilele viitoare va ținea comit. filial Blaj o ședință, când se va da o dare de seamă amănunțită despre activitatea din trecut. Secretarul lit. pregătește vizitarea altor localități. Auspiciile de până acum sunt bune.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

Opera germană. Astăzi se va reprezenta opera »Fidelio« de L. van Beethoven, iar mâine, Mercuri, opera în 4 acte »Carmen« de Bizet.

Pentru meseriașul Florea Cucu a mai intrat la administrația ziarului nostru suma de 2 cor. dela d-na Aurelia Stan din Gjuia.

Chinematograf »Mercur«. La dorința generală a publicului direcțiunea stabilimentului »Mercur« s'a hotărât a da reprezentațiuni și în zilele de peste săptămână, oferind onor. public programe alese și de rangul întâi.

Viitoarea reprezentațiune va avea loc mâine, Mercuri, la oarele 1/2, 4, 6 și 8, și Joi la oarele 6 și 8 seara cu următorul program:

»Zigomar« III.

Cea mai nouă dramă detectivă în 3 acte. Neîntrecut până acum. În stabilimentele de primul rang din Viena și Budapesta se reprezintă acest film de două săptămâni zilnic în fața unor case arhipline.

Friserul de dame (Mare umorească). — Noul funcționar (Dramă minunată). — Urșii luându-se (Vederi). Pali în serviciu (Umor).

Întreg programul oferă un interes deosebit! Publicul e invitat cu stăruință să asiste la aceste reprezentațiuni.

Din Alba-Iulia.

— Răspuns la scrisoarea »Reuniunea economilor și meseriașilor din Alba-Iulia«.

În Nr. 69 dela 9 Apr. n. c. al »Gazetei« a apărut o scrisoare despre »Reuniunea economilor și meseriașilor din Alba-Iulia«, scrisă de un domn puțin competent în afacere.

Ființă în scrisoare se cuprind afirmații, cari ating și persoana mea, și sunt învinovățit pe nedreptul, spre restabilirea adevărului și chiarificarea chestiunii, dau următoarele informații bazate pe date culese din procesele verbale ale reuniunii:

Amintita reuniune s-a înființat în anul 1901. În anii 1901—1904 fiind absent din Alba-Iulia, nu cunosc mersul reuniunii, decât din auzite. În anul 1905 (la 1 Ianuarie) constituindu-se din nou comitetul reuniunii, sub presiunea d-lui protopop Ioan Teulescu, fiind ales, am funcționat ca viceprezident. Acest post l-am împlinit întotdeauna cu conștiințozitatea recerută.

Mari lupte și greutăți am îndurat, noi de la conducere din lipsa membrilor și a puținului interes manifestat față de reuniune chiar și de cei puțini membrii, cari în mare parte figurau numai pe hârtie, și numai prin colecte am putut să susținem reuniunea, ajungînd la aceea, că am fost siliți să restringem localul și abonamentele ziarelor, ba chiar nici șesele cu chiria, luminatul și încălzitul nu am fost în stare să le plătim. La finea anului 1906 conșinși de starea tristă a reuniunii, am recurs la ultimul remediu și anume la aceea, că în sânul reuniunii se chemăm și inteligența, ca apoi umăr la umăr să o ridicăm la nivelul cuvenit. Pentru a înfăptui acest plan am recurs la institutul »Iulia« ca să ne închirieze un local din casele ei, ceace spre bucuria noastră ne-a și succes și în condițiuni favorabile. Dispunînd de 4 odăi, ni s'a deschis credit și le-am mobilat, am introdus lumina electrică și am abonat aproape toate foile române și și unele streine. Acest pas a produs însuflețire la inteligență și fără deosebire cu toții ne-am grupat în jurul ei. Pregătît fiind terenul și planul de muncă, comitetul vechi am abzis și am făcut o pențrucă prin alegerea unui nou comitet să închegăm societatea și mai strâns în sânul reuniunii. Am câștigat în fruntea reuniunii pe valoroșii membrii ai ei, pe Ioachim Fulea director de bancă și Dr. Ioan Marciac avocat.

Au urmat conferințe, constituirea unui cor, care a și secretat roade frumoase prin concertele date, de care cu drag ne aducem aminte.

Dar durere aceasta nu a ținut mult. În locul bunei înțelegeri și a făcut loc zizania și nepăsarea. Membrii au început să se rărească, să nu-și plătească taxele, ba chiar și puținii membrii romași nu se mai interesau de mersul reuniunii. Urmarea naturală a fost decăderea ei. Între astfel de stări

triste, presidentul abzice prin o scrisoare, în care arată cauza decădenței reuniunii. Conducerea a ramas în sarcina viceprezidentului Dr. Ioan Marciac. Aceasta s'a întâmplat la 7 Novembre 1907.

Dr. Marciac asemenea încearcă în tot felul să pună la cale reuniunea, dar din lipsa de membrii și sprijin nu-i succede. Reuniunea neputînd satisface datorințelor ei de plătire, i-se sistează trimiterea foilor, ba ajunge improcesuată. Între astfel de împrejurări, fiind periclitare mobilele și chiar și biblioteca reuniunii, ca acelea să nu ajungă în mâni streine, nu în calitate de președinte, nici că juris consult al institutului »Iulia«, ci ca un membru, care am avut în vedere binele reuniunii, am conferit cu directorul institutului, și-am decis, ca acele să se cumpere din partea institutului cu scopul, ca reuniunea la timpul binevenit să le poată recăștiga. Constat că în acel timp nu am fost nici președinte, nici mobilele nu s'au cumpărat din partea mea. Dovadă actele Nr. 1908 — 736 cari se află în arhiva judecătorei din Alba-Iulia și din cari reiese, că institutul »Iulia« a fost reprezentat prin avocatul George Filip, iar reuniunea prin Dr. Ioan Marciac.

Acestea mobile și azi sunt îngrijite în localitățile institutului, »Iulia« fără ca din acelea să se fi înstreinat ceva.

Din 7 Novembre 1907 până la 27 Martie 1910 reuniunea a stagnat, fără ca să i-se poată reproșa aceasta cuiva, căci precum am amintit, viceprezidentul Dr. Ioan Marciac a încercat, ca să o reînvie, dar neavînd membrii, nu a avut cu cine să facă acest lucru.

(Va urma) Dr. Camil Velican.

ULTIME ȘTIRI.

Sătmar, 15 Aprilie. Apărătorii preoților și țărănilor arestați pentru episcopia de Hajdudorog au intervenit telegrafic la cancelaria de cabinet a Maj. Sale, ca cei arestați să fie puși pe picior liber.

Chișineu, 15 Aprilie. Episcopul din Chișineu a revenit asupra unei deciziuni pe care a luat-o acum două luni în urmă și a încunostiințat printr'o circulară că a permis ca serviciul religios la bisericile din întreaga Basarabie să fie oficiat în limba română.

Bruzelles, 15 April. Greva generală a luat proporții colosale. În centrele industriale s-a proclamat starea de asediu. În mai multe cazărmi a fost confiscat un mare număr de manifeste revoluționare, prin care soldații erau îndemnați să facă cauză comună cu muncitorii.

Sofia, 15 Aprilie. Ultima notă a marilor puteri a făcut o impresie excelentă asupra cercurilor guvernamentale. Sunt speranțe că pacea se va încheia peste câteva zile.

Proprietar: **Tip. A. Mureșianu: Branisco & Comp**
Redactor responsabil: **Ioan Brotea.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 14-Aprilie 1918.

Renta uag. de aur 4%	102.—
Renta de coroaue ung. 4%	82.55
Impr. căil. fer. ung. în aur 3 1/2%	73.10
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	84.75
Bonuri rurale croate-slavone	86.60
Impr. ung. cu premii	424.—
Losuriptr. reg. Tisei și Seghedin	293.—
Renta de hârtie austr. 4 1/10	84.—
Renta de argint austr. 4 1/10	84.—
Renta de aur austr. 4%	106.50
Renta de coroaue austr. 4%	84.50
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	74.—
Lozuri din 1860	155.—
Acții de-ale Băncei ung. de cred.	2055.—
Acții de-ale Băncei austr. de cred.	818.—
Acții de-ale Băncei austro-ung.	626.40
Napoleondori	19.10
Mărci imperiale germane	117.60
London vista	240.90
Paris vista	95.42 1/2
Note italiene	93.30

Cine are trebuință mobil deo și-le poate procura mai bine dela **Fabricile de mobile Székely și Réti**

Brașov, Strada Porții Nr. 60. **Marosvásárhely, Széchenyi-ter Nr. 47.**

Se creditează la mușterii capabili pe rate fără urcarea prețului. La vintadin re provincie punem la dispoziție bogata colecțiune de mostre fără obligament de a cumpăra.

Aviz.

Pentru liniștirea P. T. D-ni acționari dela înființându-l institut de credit și economii „Goronul“ din Aiud, ne ținem de datorință a aduce la cunoștință publică, că direcțiunea în ședința-i din 3 I. c., a decis grabnica înregistrare a firmei.

Motivul pentru care nu s'a înregistrat mai curând a fost criza financiară și incurcăturile internaționale, cu cari mulți acționari și-au scuizat neachitarea la timp a procentelor legale.

1-1 Direcțiunea.

Absolvenții școlii

Comerciale din Brașov

promoția 1903 — sunt rugați să nu-și uite angajamentul luat de a ne întâlni în anul acesta 1913 (ziua de Sf. Petru și Pavel), când se împlinesc 10 ani dela absolvire, în Brașov.

Adeziuni definitive la adresa V. Ciocoiu, biroul Bragadiru București.

V. Ciocoiu V. Bertianu R. Odor, D. Comșa

1-3.

Fabricate clasa primă! Pentru sezonul de primăvară și vară recomandăm produsele noastre renumite ca cele mai bune și anume: Stofe de haine pentru domni Cheviot și Kangarn. Stofe de costume pentru dame unicilor desen. Stofe Double pentru paltoane, Ulster și mantale de dame. Velours și Pimerstons pentru paltoane de eamă și paleto. Cheviot și Kangarn negru pentru costume salon, frac și smoking. Stofe Loden impeneșabile pentru locot și voluntari. Stofe de uniforme pentru locot și voluntari. Pledari pentru volaj, cergă pentru volaj, ășuri, cai, covoare etc. etc. Fabrici de postav, mărfuri de modă și tricotaș. WILHELM SCHERG & Cie. pesit de vânzare! Fabricate clasa primă!

Mare assortiment de cravate. MIRACULOS DE IEFTINE. Stofe de costume și Bluse din cauza educației deșosului la FRAȚII GRAEF, 9 Strada Vămei 9. Albituri pentru domni. Articole de sport.

Odăi frumose și odăi bilate se închiriază luanar, sau cu ziua cu preț ieftin în Villa Kertsch.

SFAT ȘI AJUTOR! pentru cei ce sufer de Indigestiuni, aerenă de gât, constipație, dureri de stomac, impuritate cu sângerile să folosescă BRADY Picături de stomac așa numite MARIAZELL. Nu cumpărați imitații și falsificări de picturi veritabile sunt cu marca de ală urea, subscribe C. BRADY și pachetate în hârtie roșie. Se capătă în farmaci, cu prețul de 30 bani și 1 K 60 bani. 6 sticle cu 5 Cor. 40 bani 3 sticle cu 4 Cor. 30 bani trimite fratele producător. G. BRADY, farmacia „König von Ungarn“ Wien. 1 Fleischmarkt 2 Depot 5.

Nr. 4145/1913.

Publicațiune

referitoare la sarcinile de pe case și pământuri cari sunt a se scădea la statorirea dării suptelor după venitul general.

Dare suptelor după venit general se plătește:

a) 50 perente pământuri, după casele supuse dării de chirie, după dările directe de stat prescise pe anul curent și după aruncul pentru rescumpărarea pământului

b) 40% după casele, cari plătesc dare după clase.

c) 20% după case și pământuri, cari bineficioază de liberarea de dare, perentele se socotesc după suma de dare, oare ar fi trebuit să se plătească sub numirea de venit general și arunc pentru rescumpărare. Dacă proprietatea nu ar avea beneficii de a fi liberă de dare pe timp oareși-care.

Proprietarului de casă sau de pământ, a cărui proprietate este îngreunată cu împrumuturi, în sensul articolului de lege XLVI § 14 i-s'a dat următorul beneficiu.

a) I-se scade proprietarului 10% din camătă de pe un an ce a plătit-o după suma capitalului încă ne plătit până la finea anului precedent dar aceasta numai în cazul dacă și datorias și cametele sunt intabulate.

b) La împrumuturi luate de la institute, de bani, cu condițiuni de a replăti capitalul în mai mulți ani în sume fixate, camăta se socotește socotindu-se cât cade pe un în sensul cametelor statorite în contract dacă împrumutul se răsplătește nu la începutul anului ci în decursul aceluia se vă socoti camăta anuală proporțională după cametele din anul prim și cel din urmă și așa i-se va statorii venitul anual general.

Cametele ce să plătesc după dările statului intabulate nu se subtrag la statorirea dării pentru venit general. (1883 XLVI. § 16).

Din dispozițiunea luată sub a) se vede limpede, că baza scaderii sau a sutragerii o formează acea sumă de camătă anuală, care se plătește după restul de capital rămas neplătit la finea anului ce premerge anului în care se statoriește darea. Dar dacă un proprietar de pământ în luna lui Ianuarie 1902 a luat un împrumut de 100.000 coroane dela un privat și din aceasta până la 15 Decembrie a replătit 60.000 coroane atunei așa scaderii sau a subtragerii pe anul 1913 o formează 10% din cametele ce se plătesc după restul capitalului de 40.000 coroane neplătit încă la finea lui Decembrie 1912.

Această procedură însă se refereste numai la împrumuturile îndatinate menșionate în alineatul a) pentru că acestea se deosebesc în împrumuturile luate dela institute cu condiții de plată speciale.

Și anume pentru institute de credit, cari dau împrumuturi la statorirea venitului general se observă următoarele:

aa) Cametele după împrumuturile ce se dau cu replătire într'un număr anumit de ani se socotesc pe întreaga durată a anilor și apoi drept cassată e acea sumă care cade pe un an socotită după perentul de camătă pus în contract pentru un an.

bb) Cin camăta ce cade pe anul de dare — nu pe anul precedent — se ia 10% și în modul acesta se împlinesc acest beneficiu și la împrumuturile, care se încep în decursul anului (1891 41.187 P. M. R 1891 P. K.)

Observăm la acest loc, că sub cuvântul camăta la statorirea dării după venitul general înțelegem acea camăta care o plătește institutul după împrumutul original și o petrece și în carticea partidei cu un perent mare care fixat nu poate forma însă basă pentru scadere, cea ce se plătesc la institut pentru replătire din capital sau sumele ce se detrag din partea institutelor sub titlul de administrație (1903. Ord. M. Fin. 23058 P. K. 1893 Nr. 13.)

Fasiunea trebuie dată la primăria comunală (perceptoratul orașenesc) în anul de dăjduire și anume dela 1—30 Aprilie 1913.

Acei însă cari au înaintat deja pe anul 1913 fasiunea nu sunt datori a mai înainta alta.

Fasiuni intrate mai târziu în sensul ord. M. Fin. 21375 din 1897 Martie 23 publicată în P. K. nr. 10 numai pe calea justiției se pot valora și aceasta numai dacă se dovedește că întârzierea s'a întâmplat dintr'o cauză neincunjurabilă.

Despre fasiunea prezentată se dă adeverință, care servește drept dovadă.

Excepțiuni fac casurile menșionate sub b), pentru-că acei plătitori de dare, cari i-au împrumuturi de la vre'un institut și-l intabulează după termenul pentru fasiunari, au dreptul în 30 de zile după intabulare să arate la direcțiunea financiară, că prin prescrierea dării înainte de întâmplata intabulare a împrumutului, i-s'a făcut neîreprețate și cere îndreptare.

Toți plătitorii de dare, cari cu intenție umblă să păgubească erariul în chestia dării de venit general arătând datorii neintabulate, comit transgresiune și se vor pedepsi după § 93 art XI 1909.

Brașov, 1913 Aprilie

Perceptoratul orașenesc.

Nr. 4145/913

Publicațiune.

referitoare la fassionarea venitor din camete și rente.

Venitele, cari cad sub darea de camete și darea de rentă trebuie fassionate din partea celor ce le folosesc sau oin partea persoanelor morale până în 30 Aprilie 1913. Acei însă, cari au înaintat deja pe anul 1913 fasiunea, nu sunt, datori a mai înainta alta.

Obiect pentru darea de camete și rentă formează ori-ce avere, care nu e supusă nici mijlocit, nici direct la dare, pe pământ, nici pe pământ, nici pe pământ, nici de casă, nici de câștig, precum la darea, Care au să o plătească întreprinderile reuniunile, cari sunt obligate a depune socotela publică, cu deosebire formează obiect pentru dare de camete și rente tot soiul de camete, quote și dividende care le primește vre-un locuitor al acestei țări (individ sau persoană morală) din următoarele izvoare de venit, anume:

a) Din rente viagere fie din țară sau streinătate, din provaderi pentru starea de revisuire sau din rente pentru rudeni;

b) Din capitale asigurate prin amanete sau intabulare sau prin simple obligățiuni, cambii sau și alt soi de contrece dacă banii sunt dați împrumut fie în țară sau în streinătate, tot asemenea și de capital fideicomisionale, familiare sau fundationale;

c) Din drepturi ce sunt încorporate pe pământuri din țară, cari însă nu sunt supuse dării de pământ;

d) Din acții din țării streine fie fonciere, urbane, industriale, sau comerciale.

e) Din obligațiuni de stat, sau

f) obligațiuni de ale comitatelor, dacă s'au eliberate de dare prin vre-o lege specială;

g) Din venitele, ce le trag pe baza de avisuri, carticele de de paneei, alte documente de depuneri sau pe baza de contocurenturi după banii depuși spre fructificare la institute de credit, cari pe baza statutelor lor primesc și depuneri, mai departe la case de păstrare și la toate institutele de credit, cari fac și aeceri de păstrare de bani

Contribuabili sunt scutiți de a se face fasiuni despre venitele din următoarele capitale anume:

a) din obligațiunile de stat numite mai sus;

b) din cametele după obligațiunile de prioritate supuse dării;

c) din cametele capitalelor asigurate pe intabulare cari le-au împrumutat întreprinderilor și reuniunile obligate de a da socoteală publică.

Darea de camăta după aceste camete le plătește în cazul a) Statul, în cazul b) și c) societatea care plătește cel i ce trage camăta și o traspune la perceptorat.

Venitul din capitalele așezate la institute de bani menșionate sub g) proprietarii acestori bani de asemenea au-s obligati a face fasiuni.

Pentru aceasta însă institutele de bani sunt datoare:

a) A arăta suma cametelor plătite după capitale a-le arăta la fiecare pătrar de an în Martie, Iunie, Septembrie și Decembrie;

b) a arăta la perceptoratul regesc suma cametelor capitalizate tot la jumătate de an și totodată a și trimite darea ce cade pe acele camete, sunt îndreptățite a reține din cametele plătite sau capitalizate suma dării plătite.

Fiind-că darea de camete și rente este a-se statori totdeauna pe baza cametelor folosite în anul ce premerge anului de dăjduit: de aceea pentru statorirea dării pe 1913 treb e fassionat venitul de camete și rente din anul 1912.

Darea de camete și rente se statoriește pentru contribuabili totdeauna în localitatea unde și are locuința permanentă.

Contribuabili cari izvoarele lor supuse dării de camete și rente le fassionează cu intenție de a prescurta Statul în venitele — sale fie în scris sau verbal — sau cari ascund izvoarele lor de venit prin aceea că sau le retac sau spun mai puțin se pedepsesc în sensul art. de lege XI. din 1909 §. 93.

Brașov, Aprilie 1913.

Perceptoratul orașenesc.

Nr. 4145/1913.

Publicațiune.

în afacerea fassionării venitor din partea celor antreprenori sau reuniuni, cari sunt obligati de a depune socoteala publică.

Antreprizele și reuniunile din țările aparținătoare coroanei ungare, întemeiate pe câștig ca instituțiuni industriale, comerciale sau puse în exploatare — fie de indigeni sau de streini cu alte scopuri însă tot cu intențiuni de câștig, dacă sunt obligate de-a pune socoteala în public au de a plăti dare după venitul afacerii lor în sensul art. de lege XXIV.

Directorii sau conducătorii de afaceri dela antreprizele sau reuniunile obligate de a depune socoteala în public sunt datori a înainta fasiunea până în 15 Mai 1913 și a alătura resp. la plățirea și la distribuirea intereselor precum și bilanțul despre produsul (contul câștigului și el perderii) antreprizei sau a reuniunei)

În caz că în bilanțul despre produs este cuprins și produsul acelor afaceri cari sunt înființate ca filiale în alte comune — și care în sensul §.lu 9 al art. de lege XXIV din 1875 sunt a se taxa separat cu dare, împrejurarea aceasta are a se menționa separat cu deosebire produsul resp. venitul ce cade pe afacerea din filială.

În interesul stabili ei corecte a bazei dării să se mai adreseze la fasiune încă următoarele:

1. Conșpectul hârtiilor de stat sau al altor hârtii de valoare li-tero de dare, cari formează proprietatea antreprizei.

2. Un conșpect din conșpectul adunării generale referitor la ștergerea pretenziilor neincassabile.

Toate acele antreprize sau reuniuni, cari sunt obligate a depune socoteala publică și ale căror direcțiuni cu ocazia consiererii celor obligati la dare și a obiectelor de dăjduit, vor fassiona verbal sau în scris în mod neadevărat sau vor tăina, or dă fasiuni false despre izvoarele de venit, ce cad sub dăjduire, dacă se dovedește, că au fassionat cu intențiune de aprescurta erariul statului, vor fi pedepsiți pentru transgresiune în afaceri de accize, comise prin tănuire totală sau parțială a obiectului de dăjduit în sensul §-lui 93 din art. de lege XI Nr. 1909.

Brașov, Aprilie 1913.

Perceptoratul orașenesc.

A XXX a reg. ungurească Loterie de binefacere a statului pentru scopuri de binefacere. Loteria conține 14885 câștiguri cu suma totală de 475.000 cor. cari se plătesc în bani gata. Câștigul principal 200.000 coroane. Mai departe 10 câștiguri à cor. 250 Kor. 2.500 20 " " " 200 " 4.000 40 " " " 150 " 6.000 100 " " " 100 " 10.000 200 " " " 50 " 10.000 250 " " " 20 " 50.000 5 câștiguri à 1000 cor. " " 5.000 12000 " " " 10 " 120.000 5 " " 500 " " " 2.500 14885 Câștiguri totale — Kor. 475.000 Tragera urmează în 15 Mai 1913. Un los costă 4 coroane. Lozuri se capătă: la direcția loteriei reg. în Budapesta (Hauptzollamt), la direcția loteriei austriacă în Viena, la oficiile de post, dand. Vama și sare, la stațiunile căilor ferate, trafici, zarăni atât în ungaria cât și țările austriace. La cerere se trimite planuri gratis și france. Direcția loteriei reg. ung.